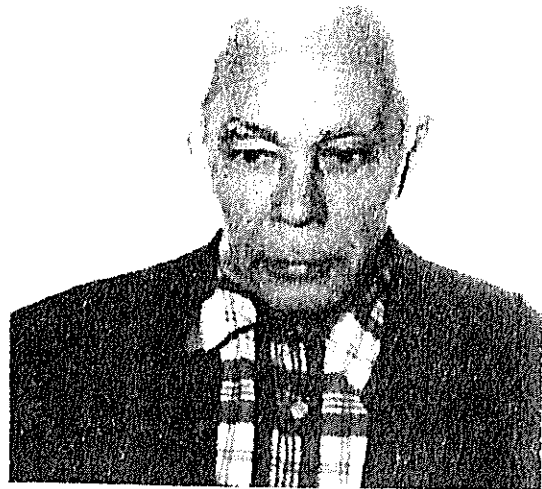

HÅKON SALO

forteller til

MAGNE MIKALSEN

Da Håkon Salo fikk se «ÅRBOKA 76» i handelen, sa han seg glad for utgivelsen nå så ut til å skulle bli en årlig tradisjon, en fin før-julsgave til mange.

«Men dere bør være varsomme med utvelgelsen av stoff, så nivået av innholdet i heftet skal kunne bli presentabel.» utbrøt Håkon i samme åndedrag.

«Ja, selvsagt,» skjøt jeg inn, «har du noen sannferdige historier som kan egne seg på trykk her?»

«Vil du ha selvopplevede historier, så kom igjen neste høst,» kom det kontant fra Håkon, og slik ble denne kontakten for «ÅRBOKA 77» knyttet.

En kveld først i september troppet jeg inn hos Elida og Håkon. Kaffekjelen ble straks satt over, og praten om stoff til «ÅRBOKA 77» ble en selvfølge.

Jeg var interessert i å få Håkon til å fortelle selvopplevede historier, og det hadde han ingen ting imot, selv om jeg dro fram båndopptakeren.

Men først en liten innledning:

... Håkon Salo, dine foreldre er vel ikke fra Norge? Salo-navnet lyder vel finsk?

... Ja, det er riktig. Navnet er finsk.

Far min kommer fra KAUAHA. Det er et sted i Sør-Finland, ikke langt fra Helsingfors.

Han var 19 år da han kom til Norge.

Far var født i 1873, så det måtte være i 1892 at han - og en

jevnaaldrende kamerat - kom over grensen.

Det var utfartstrangen som var den egentlige årsaken til at han flyttet hit. To av hans eldre brødre var alt flyttet til Amerika, men emigrasjonen dit var nå avtatt endel, så det ble nabolandet som fristet far.

Utrolig, men sant

Ferden hit foregikk for det meste på «Apostelens hester», og sannsynligvis også en god del med hesteskyss, altså den tids hiking.

Far og kameraten hans skilte lag straks de kom over grensen, de måtte jo få seg arbeid for å tjene til livets opphold.

Først ble det fiskebåten og fiskearbeid for far.

Sildeeventyret lokket, og arbeid var det nok av.

Fabrikken i Jøvik i Ullsfjorden var i drift, og her på Giæverbruket ble så far noe senere tilsatt som gårdsbestyrer, for han kunne jo det der med jordbruket.

Han var nå blitt kjent med mor, som også er fra Finland, fra Enontekiö i Nord-Finland. Deres veier førtes sammen via Skibotnmarkedet, for det had-

de seg slik at Jøvik-Giæver og far til mor utvekslet handel på disse markedene, og på en slik «handelstur» traff så mine foreldre hverandre.

De giftet seg i Ullsfjorden, men flyttet til Kåfjorddalen da Birtavarre Gruber kom i drift. Der arbeidet de begge en tid, men slo seg så noe seinere ned her i Manddalen. Her er vi så - en forholdsvis stor søskenflokk - vokst opp, og måtte som så mange andre den gang tidlig ut i arbeidslivet.

... Ja, det er fra arbeidslivet du har dine UTROLIG-MEN-SANT-HISTORIER, historier som altså skal være sjølopplevd?

Du har tidligere fortalt meg at du har hatt såkalte forvarslere, dvs. forhåndsvarsler om at noe skulle komme til å skje, eller en slags melding om at du og kameratene dine egentlig var i fare, og disse forvarslene sier du har så ført til at både du og kameratene dine har berget dere fra den visse død.

... Ja, det skal være sikkert og visst. Og dersom jeg ikke hadde tatt disse varslene Ad Notam, så hadde jeg ikke sittet her i dag og fortalt deg dette.

OPPLEVELSEN I SVARTSKOGEN

... Den første hendelsen av denne art hadde jeg med far oppe i Svartskogen. Allerede fra gammelt av har det meste av dalbotnen oppe i Svartskogen vært nyttet som slåttmark. Det var vel i 1925 eller i

26. Far og jeg var gått opp til Svartskogen for å slå.

Vi var kun to-eina, altså bare oss to, men vi hadde hesten med. Det var tidlig på sommeren, bare ca. tre uker etter St. Hans, men graset var tidlig fullvokst der oppe den sommeren.

På opptur stoppet vi i Bahavarre-vuolde, altså oppunder det fjellet som på norsk blir å hete Farlig-fjellet. Der oppe er jo omtrent bare samiske navn på all natur.

Like oppfor Bahavarre-vuolde er ei slette som kalles for Nikolai-stielli, som betyr Nikolai-deilla eller Nikolai-sletta.

Der stoppet vi for å slå.

Det var nokså seint på kvelden alt, men vi slo iallefall så mye at vi fikk laget oss en god høy-gamme til å overnatte i. Klokka blei vel omtrent 11 da vi la oss den kvelden.

Far sovnet ganske fort, han hadde lett for å sovne.

Det var riktig fint sommervær.

Jeg blei også etterhvert søvning, og hadde visst dormet av, men så plutselig hørte jeg en stemme utafør gammen som sa:

«Baddjan ættit ja vuolgit!»
Oversatt: Stå opp å gå. Altså en varsel om at vi skulle stå opp og flytte fra den plassen der.

Jeg satte meg opp og lyttet.

Trodde det måtte være noen som var på tur forbi oppover dalen, for høy-gammen vår var bare noen meter fra gangveien. Jeg flyttet høyet til sides - vi måtte ha høy i døråpningen også, skjønner du, så ikke myggen skulle komme inn - og gikk så ut.

Men der var ingen å se.

Stille som i grava.

Hesten lå rolig like ved.

Tenkte så at det her måtte vel bare ha vært en slags drøm.

Gikk så inn igjen og la meg, og dormet nok av på nytt, men blei atter en gang purret av den samme stemmen:

«Baddjan ættit ja vuolgit!»
Altså stå opp og flytt.

Jeg ut igjen, andre gangen.

For jeg tenkte at det måtte være noen som var på slottetur opp dit, og så hadde de gjømt seg i skogholtet bare for å gjønes litt med oss.

Der ute sto jeg og lyttet og speidet, men alt var heilt stille.

Hesten lå fortsatt like stille.

På nytt inn i gammen med meg.

Prøvde å få sove, men begynte så å tenke over hvorfor jeg hadde drømt slik, for det måtte vel bare være en drøm, enskjønt jeg syntes at alt var så virkelig.

Trøstet meg med at dette ikke kunne være noe uvanlig. Det måtte være folk, men la dem nå være der ute.

Så sovnet jeg visstnok igjen.

Men så hørte jeg tredje gangen, og nå var stemmen virkelig alvorlig og morsk.

«Baddjan ættit ja vuolgit!»
Jeg så bort på kameraten min, han sov tungt og fast.

Jeg spekulerte litt på hva jeg skulle gjøre.

Dette måtte være noe utenom det vanlige.

Men så vekket jeg far og fortalte:

... Nå er jeg blitt vekket tre ganger av en og samme stemme. To ganger har jeg vært ute, men der er det ingen ting å se.

«Baddjan ættit ja vuolgit!»
er det varslet jeg har fått.

Hva tror du dette skal bety? Skal vi gjøre noe?

... Det er helt i orden. Vi skal stå opp å flytte.

Far skjønnte nok at jeg hadde fått et forvarsel, og at det ville bety noe.

Vi pakket så sammen det lille vi hadde med oss og dro videre opp til Cærpmat.

Navnet Cærpmat skal visstnok bety en års-gammel rein.

På Cærpmat-vollen kokte vi oss så morras-kaffe, og så begynte vi å slå. Vi slo heile dagen. Det var godt gress der. På kveldsparten bestemte vi oss så å dra ned igjen.

Vi hadde vel rusket sammen til to hekker høy, og det var vi fornøyde med.

Ja, vi pakket og for ned.

Men da vi kom til den plassen hvor vi hadde sovet natta før, så var det ingen grasgamme mer å se. En stor steinhelle, omtrent 25 cm tykk hadde kommet ned fra fjellet og lagt seg over gammen vår, og vi kan den dag i dag se gamme-vedene som spriker der under steinhella.

Her var altså synlig bevis for at det var riktig av oss å adlyde forvarslet.

Så sa far: Ser du. Du får forvarsler. Det skal du alltid ta deg i akt for. Du skal tro på disse, uansett hvor de enn er, enten du får slike varsler i søvne eller i våken tilstand.

Far var overbevisst om at det var mere mellom himmel og jord enn vi kan forklare, og det er også jeg helt sikker på, for så mange opplevelser har jeg hatt som absolutt ikke kan forklares.

UVÆRET PÅ REINE-VÅGEN

En lignende episode med forvarsel husker jeg spesielt fra Vest-Lofoten. Vi fisket for Reine.

Det var en søndag.

Vi hadde kokt oss god middag, ertesuppe, og nå lå vi i køyene og strekte oss litt.

Båten vår, en rommelig båt forøvrig, lå slik til fortøyd at det var bare noen favner fra akterenden av båten til fjellveggen, og framme var det bare ca. fem meter til berget der trossen var festet til en poller.

Det var helt fullt av båter på vågen. Store Møring-båter lå nærmest oss.

Stille og fint vær var det. Vi hadde som sagt spist middag.

Nils Hansa og jeg lå framme i baug-køya, vi to. Vi hørte at de andre småsnorket, og jeg syntes også at jeg dormet av et lite øyeblikk.

Plutselig syntes jeg at kapp-døra gikk opp.

Helt stille, det var ingen tegn til uvær.

Jeg setter meg i køya.

Kapp-døra går altså opp, og jeg ser en skikkelse i åpningen der.

Han er synlig fra midt på brystet og opp.

Skikkelsen ser på meg, og så sier han:

«Betøy båten!»

Personen var absolutt ukjent for meg. Jeg kjente ham ikke.

Men han stirrer på meg og sier det her pent til meg, og så lukker han kapp-døra.

Jeg la meg ned igjen og spekulerte på hva dette skulle bety. Vi hadde jo et jern ute og bak-tau, og stille og rolig var det jo. Jeg hadde vel ikke drømt? Nei, det hadde jeg ikke for jeg satt jo nettopp i køya og så mannen både åpne og lukke kapp-døra.

Jeg tenkte: Skal tro om jeg skal vekke skipperen?

Skipperen, han Erik For-søket, lå med ryggen til døren.

Han sov. Og kompisen min han Nils Hansa, sov og nå.

evist om at
llom himmel
i forklare, og
ålt sikker på,
jvelser har
lutt ikke kan

REINE-
IN
pisode med
jeg spesielt
Vi fisket for

lag.
oss god mid-
og nå lå vi i
e oss litt.
ommelig båt
til fortøyd at
n favner fra
lten til fjell-
me var det
er til berget
festet til en

t av båter på
ing-båter lå

ær var det.
sagt spist

glå framme
. Vi hørte at
rket, og jeg
dormet av et

jeg at kapp-

var ingen

køya.
Altså opp, og
se i åpning-

fra midt på

på meg, og

absolutt
Jeg kjente

r på meg
:til meg, og
p-døra.

i igjen og
lette skulle
jern ute og
g rolig var
vel ikke
de jeg ikke
pikøya og
de og lukke

tro om jeg
en?
Erik For-
en til dør-

pisen min,
v og nå.

Så la jeg meg like godt stille
ned. Jeg tenkte med meg sjøl
at det fikk bare være. Det var
jo fint vær, og vi skulle være
utenfor all fare her inne mel-
lom alle andre båtene.

Jeg tenkte ikke da at dette
kunne være et såkalt forvar-
sel.

Jeg hadde skikkelig lagt
meg igjen og skulle til å sove,
og så, så går kapp-døra opp,
og der står skikkelsen for
andre gang.

Nå sier han med litt høyere
røst:

«Betøy båten!»

Altså den samme ordren
igjen, men nå lener han seg
liksom mere framover - imot
meg - i kapp-hollet.

Jeg satte meg opp. Ble
sittende og fundere.

Skikkelsen dro seg ut igjen
og lukket kapp-døra.

Men ennå går det ikke opp
for meg at dette må være et
forvarsel. Det er jo gått så
mange år siden jeg hadde en
lignende opplevelse. Og den
opplevelsen er helt gått ut av
tankene mine.

Jeg la meg ned igjen. Tenkte
på at hvis jeg nå vekker
skipperen og forteller dette, så
begynner vel alle å flire av
meg, og det ville jeg ikke. Jeg
ville ikke dumme meg ut.

Jeg prøvde å lukke øynene,
men så åpner «mannen» kapp-
døra på ny, og nå er han
streng. Nå er han virkelig
streng. Han liksom roper:

«BETØY BÅTEN!»

Han ser strengt på meg, og
nå kan jeg se ham helt fra livet
og opp. Han lener seg helt
innover mot meg.

Vel tenkte jeg, dette er alvor.
Dette måtte ikke skje fire
ganger etter hverandre.

Jeg vekker kompisen min
og forteller til ham hva jeg har
opplevd. Vi småsnakker. Men
så hører skipperen oss, og han
skjønner visst straks at jeg
har fått et varsel.

Skipperen opp i full fart.
Han snur seg bare ut av køya
og rett i støvlene. Opp gjen-
nom kappa bærer det med han
Erik Forsøket, og han snur
seg så vidt mot oss og roper:

«VEKK DE ANDRE»

Stille og fint vær er det
fortsatt.

Jeg tenkte at det var da rart
at skipperen reagerte så hur-
tig. Og hva skal dette føre til?

Det tok jo litt tid å fyre opp
gammel-Alfaen - med fyr-lam-
pa - men akkurat da skipperen
fikk motoren i gang, så kom
h a n .

Så kom han med storm!

Det kom så brått at det
liksom datt ut av en sekk.

Ja, og han grov virkelig
sjøen. Det var ikke å komme
på dekket uten oljehyre. Han
skylte sjø over dekket i tonne-
vis.

Det var bare å hoppe i
dorryen, fire, fem mann, for å
ro ut jernet, og så betøye godt i
polleren framme, og to mann
bak med ditto tau.

Motoren han gikk for fulle
mugger. Vi gikk mot vinden
for å holde båten så vi ikke
skulle reke av. Det var jo
ingen plass å reke heller.

Vi ville vært slått til pinne-
ved imot berget hvis ikke
skipperen hadde reagert så
hurtig på varslet som jeg
hadde fått.

Andre båter kom selvsagt
også i fare, men vi lå mest
ulaglig til.

Møringene var snare til å få
de store motorene igang, og
det var bare et øyeblikk så
banket motorene over heile
vågen.

Der lå vi på han alle sam-
men. Alle båtene var betøyd,
men samtlige motorer måtte
hjelpe til.

Stormen varte kun en time.
Så løyet det, og det ble nesten
blikk-stille med det samme.

Da så det hele var overstått,
og vi hadde roet oss igjen, så
sier skipperen:

*Det er kun en mann her i
båten som får slike for-
varsler og det er DU - han
peker på meg.*

*Du skal ikke løyne med å si i
fra hvis du får forvarsler.*

*Her er en person - i manns-
skikkelse - her ombord, det
vet jeg, men han er for oss
som en engel. En lykke-
engel.*

Jeg skjønner at du ventet på
det tredje varslet før du sa noe.
Du ville ikke bli holdt for narr,
ikke sant?

Merkelig nok, det var akku-
rat det jeg hadde ventet, og jeg
hadde tenkt at et fjerde varsel
måtte ikke komme. Var skip-
peren tankeleser?

Nå ja, han var virkelig
stygg så lenge han sto på, men
det endte jo godt for oss alle
sammen.

KJETTING-KAILLEN

En opplevelse til når det
gjelder forvarsel har jeg hatt,
og det var engang vi var med
søkk-not på Finnmarka. Vi
var der oppe ved Bjørnøya,
rett ut fra Revsbotn.

Vi ligger på anker der.

Han Nils Nilsen fra Kjer-
ringdalen var notbasen vår.

Vi hadde nettopp kokt møl-
jesei og spist oss god og mett,
og lå og slappet av.

Han Nils Hansa var også nå
køykameraten min.

De andre sov, men han Nils
Hansa og jeg får ikke sove. Vi
blir liggende der og småprate.

Så begynte Kjettingkallen.
Dem kalte han så i den tida, og
det gjør dem visst nå også,
kanskje.

Ja, Kjetting-kallen han be-
gynte å rasle med kjettingen.

Han hiver opp kjettingen
med full trøkk, og så går
kjettingen ned igjen for fullt.

Det var jo umulig for oss å få
sove.

Vi lå på anker, som sagt,
men vi hørte han kappe kjet-
tingen, akkurat som han ville
kappe ankeret så kjettingen
skal gå fri. Han haler opp
kjettingen og slipper den ut i
full fart igjen. Men det rare er
at det er bare han Nils Hansa
og jeg som hører dette her, for
de andre sover fortsatt tungt.

Vi småsnakker at det er jo
umulig å få sove, så voldsomt
som Kjetting-kailen raser i
dag. Hva er det han egentlig
spekulerer på? Når Kjetting-
kailen raser slik, så må det
vel bety at det blir storm.

Skipperen hører visst oss,
for han står opp og sier:

Det er vel best vi fyrer opp
motoren.

Vi får se hva som kommer.
Og han Erik Forsøket går
opp og i motoren. Han er nok
klar over at det her betyr noe.

Ja, han fyrer opp Alfaen, og
vi bakker så der.

Men så plutselig kommer
han fra Revsbotn. Og han
blåser straks opp til full
storm!

Vi har ikke annet å gjøre enn
å hive opp og så begynne å
lense unna mot Rolvsøyhamn.

Vi drog opp fokken - det var
jo unna-vind.

Men Rolvsøyhamna var så
stygg at det er reine rokket i
innsellinga.

Han var virkelig grov!
Og det er jo blitt nokså store
sjøbåra også, så det slo inn
akterut ganske mye.

«Sigrid» var jo heile 17 fot
brei, og den var fæl til å rulle
når det var litt sjø.

Men vi kom oss trygt opp, selv
om han var stygg.

Kjetting-kailen var jo i den
tida godt kjent blant oss fis-
kere, og det er vel mange i dag
også som kjenner til han, selv

om dem nå bare flire og prate det bort.

I førstninga lurte jeg mange ganger på hva denne Kjettingkaillen egentlig skulle bety.

Men da han den gangen virkelig ramla med kjettin-gen, og han Nils Hansa sier at nå er Kjetting-kaillen i sitt rette humør, og det var abso-lutt umulig å få sove, ja, da gikk det opp for meg at også dette var en form for forvarsel.

HULDRE-OPPLEVELSER

Tidligere år blei det fortalt mange rare historier, også en god del historier om underjor-diske - eller huldre - men det tror du vel ikke noe på, Håkon?

... Ja, tror. Det skulle bare mangle at jeg ikke skulle tro det jeg sjøl har opplevd.

Jeg har virkelig opplevd å se HULDRA da jeg var liten gutt. Jeg så HULDRA tidlig en morgen da jeg var på tur til skolen. Skolen var i Vatnet den gang. Det var jo bare sånne småskoler, i privat-hus.

Vanligvis gikk jeg alltid i lag med ho Ane i Kjerringdal-en til skolen. Ja, du husker vel ho avdøde Maret-Ane?

Ja, vi gikk alltid i lag, og han Samuel-Anton var også som oftest med. Vi var bestandig sammen på skoleveien.

Men en dag hadde det seg slik at klokka vår ikke var «i rute». Den var iallefall ikke korrekt, og jeg var alt for tidlig på tur til skolen.

Da jeg gikk forbi ho Maret-Ane, så var det heilt stille der i huset. Jeg gikk ikke inn for å spørre etter dem, ho Ane og han Ola, for jeg trodde at de var gått, og jeg skyndte meg bare videre forbi. Det var like før jul. Ganske mye snø var det, og det var så tidlig at det var ikke riktig gang-lys ennå.

Jeg gikk altså nedover mot skolen. Og da jeg kom et lite stykke nedafor han Samuel, så fikk jeg se ei lita jente som småsprang foran meg. Jeg trodde det var ho Ane, for ho var jo lita og lubben, så jeg begynte å gå litt fortare for å nå henne igjen. Ho var jo bara omtrent 50 meter foran meg.

Ja, jeg gikk så fort, så avstanden mellom oss ble litt etter litt «spist inn». Da jeg var bare ca. 5-6 meter bak henne, skulle jeg til å si «hoi», for jeg var jo heilt sikker på at det var

skolekameraten min. Men så forsvant ho plutselig Bortevekk var ho, og så der, midt på veien! Ho Ane, hvor blei det av ho?

Men så gikk det opp for meg at det måtte være noe galt, dette. Jeg kjente jo fra før til fortellingene om huldre, for det hadde jeg jo hørt om mange høstkvelder. Det jeg nettopp hadde sett, måtte altså være ei huldre, eller HALDI - som dem sa den gang.

Og som guttunge, må du skjønne, så blei jeg veldig redd. Jeg sprudde heilt momen-tant, og sprang det forteste jeg kunne heimover.

Over Marja-myra sprang jeg endatil rett fram, jeg hadde ikke tid til å følge veien der i alle svingene.

På andre sida av myra er det jo en liten bakke, og i den bakken var det en bratt snø-skalv, en fokk-skalv. Der kan du tro jeg krabba både på hender og føtter for å komme fortrest mulig opp og heim. Over gjerdene og hesjene bar det. Jeg tenkte ikke på å følge veien i det hele tatt mer. De var som om han TYKEN var etter meg.

Hes - blesende nådde jeg heim og stormet inn på kjøk-kenet. Han Jørgen, eldre bro-ren min, var akkurat stått opp. Han spør meg hva dette skal bety, om jeg har glemt noe?

... Nei, sier jeg, men i dag har jeg opplevd noe som jeg aldri før har gjort. Ho Ane blei borte midt på veien, rett for øynene på meg, bare noen få meter framfor meg.

... Å, det er vel bare tull. Kom skal jeg følge deg, sier Jørgen, og så gikk vi igjen.

Da vi nå kom bortom huset dert ho Ane og han Ola bodde, så fikk vi se at de nettopp var stått opp.

Ho Ane kom ut, vi ventet enda litt på at ho skulle bli ferdig, og jeg fortalte hva jeg hadde opplevd i dag.

... Nå ja, sier ho Ane rolig, det var jo bare HALDI. Ho hadde jo også hørt og kjente til fortellingene om huldre.

... Men det er jo ikke noe å bli så redd for, legger ho Ane til.

... Å ja, sier jeg. Hvis du hadde opplevd det at skole-kameraten din plutselig forsvinner rett foran deg på flate veien, så tror jeg nok at også du hadde tatt til flekkings.

Men slike huldre-varsler er ikke noen «onde» varsler.

Det betyr ikke noe ondt.

Det er alltid gode varsler, og jeg har hatt mange slike huldrevarsler til, både jeg og kona mi har hatt dem da vi bodde her lenger opp i dalen, i Skole.

Men det hendte aldri noe ondt. Vi fikk bare sånne for-varsler hvis det var noe galt fatt med dyra i fjøset, og det gikk alltid slik til at vi rakk å komme til dyra FØR det vir-kelig kunne gått helt galt.

BAMSEN I SVARTSKOGEN

Det var høst. Årstallet min-nes jeg ikke i farta. Far, en av brødrene mine og jeg var oppe i Cårrogeddi i Svartskogen.

Bror og jeg sanket tyttebær, mens far slo og hadde gresset i stakke.

Vi hadde hast med oss som vanlig.

En slik gras-stakke kaltes i gamle dager for SAVRAT. Det er samisk navn for en slik tørkeplass for høy.

Først stakk dem 4 eller 5 lange staurer ned i bakken, og så batt dem eller spikret fast noen lange raier til disse, vanligvis ca. 50-60 cm mellom hver omgang. Når første raie-omgangen ble full, ble neste omgang raier festet tett ned i gresset. Imellom disse raiene ble gresset nærmest stappet helt tett, men det var jo luftig fra alle kanter, så gresset råtner aldri. Høstgresset er jo heller ikke så safti, så det tørker fint.

Om kvelden kokte vi så grøt, det var nokså vanlig kvelds-mat.

Hesten ligger et lite stykke fra oss. Den er tjoret. Broren min og jeg ligger sånn på sida og spiser av grøten.

Far hadde samlet sammen en god del tørr-einer, og dette ble nå til et kjempebål.

Mens vi koser oss med maten og bålet - det er jo bra mørkt alt - så hører vi plutse-lig et forferdelig brøl like oppe i Cærbmat-dalen, en riktig djuv elvedal. Det er et vold-somt mål vi hører.

Så sier han far: Det er bjørn. Han hadde jo opplevd bjør-nen i Finland, og han kjente igjen målet. Far og kameraten hans, han som innvandre hit til Norge med far, de hadde nemlig opplevd bjørn i finske-skogen.

En kveld disse to hadde laget et stort bål i skogholtet, så kom bjørnen. Far mente

g
e
g
r
i
i
e
:
l
t
t
å
:

1
v
e
r
i
n

1
t
k
5
g
t
3
n
e
l
e
t
g
t
0
t

t
-
e
1
a

1
e
f
a
-

3
g
-

1
3
-

3
1
3

lv.

bjørnen hatet åpent bål i mørket. Og da gjaldt det å berge seg selv som best var.

Ja, bjørnen han brøler oppi elvefare, og vi hører og at han rasler stygt i skogen. Han er nå omtrent bare 200 meter unna. Men vi kan ikke se han.

Det far nå gjorde, var å slokke varmen. Han tok den store kaffekjelen vår og slo kaffen utover bålet. Nå skjøn- te vi to andre også at det kunne komme til å bli alvor.

Bjørnen raserte virkelig skogen. Han sleit opp bjørk og seljekjerr med røttene, det fikk vi se dagen etter.

Så sier far plutselig at han vil ha ljàen. Han surrer den løs fra arvet i en fart, og bruker så samme surringen til å binde ljàen fast til en staur. Det ser ut som en bajonett på enden av stauren.

Jeg begynner å bli noe redd nå. Jeg var jo bare gutt-ungen, så jeg var ikke så helt dristig.

Så tar far øksa, og med raske fingre surrer han også denne fast til en ca. en-meter-lang

staur, altså en forlengelse av økseskaftet.

Så gir han oss ordre:

I tilfelle bjørnen kommer hit, så skal du - han ser mot meg - kjøre hesten rett på bjørnen, rett imot han, for det er hesten han slår først.

Så skal du Arthur, ta øksa, og jeg tar ljàen. Og med det samme bjørnen slår hesten, så skal vi springe til og stikke og slå.

Far var sikker på hvor han skulle «plante» ljàen i bjør- nen. Han sa han visste hvor han skulle stikke, så det skulle nok gå bra hvis det virkelig ble alvor.

Og du, Arthur, får bruke øksa godt!

Men jeg, jeg var nå virkelig redd. Likevel ville jeg ikke vise at jeg var redd.

Hvordan skulle nå dette ende?

Jeg foreslo at det måtte vel være best å kjøre ned, altså rømme unna bjørnen.

Nei, sa far, det er det verste vi kan gjøre, for nå blåser han

jo rett innover, vinden blåser jo rett mot bjørnen når vi kommer litt lenger ned, og så vil han få teften av oss. Og da er det ikke lenge før vi har han etter oss. Der nede kan dere skjønne det blir mye verre. Her vi nå er kan vi ta opp kampen med bjørnen, men jeg håper han ikke kommer ned nå når vi har slokket bålet, og vi skal heller ikke snakke høyt lenger.

Hesten som hadde ligget der stille og mett, hoppet nå plutselig vett - skremt opp. Han stirrer med store øyne oppover elvefare, der bamsen igjen brøler og raser med skogen. Hesten stivner lik- som til, og han frøser så det skummer kvitt utav kjeften, han snorker nærmest.

Hesten er virkelig redd han også, og han river seg løs og kommer tett inntil oss, akku- rat som om han vil vite hva vi nå har tenkt å foreta. Det kan godt være at hesten hadde fått teften av bjørnen, selv om

Forts. side 57

han sto tett inntil høy-stakken hele natta og mente visst at det måtte være tryggest der.

Da vi kokte oss morras-kaffe, kom det endel folk opp på bærplukking. Vi snakket selvfølgelig om nattens hending, og da vi hadde drukket og spist, gikk vi alle sammen opp i elvefaret for å undersøke om det virkelig hadde vært en bjørn. Og sannelig, bamsen hadde ordentlig brøytet seg veg der han hadde gått fram!

Ganske store bjørk og vierkjerr hadde han revet opp med rota! Fotefarene etter han i elvesanda var tydelige nok. Omtrent 60 cm lange spor sto igjen etter labbene hans. Sannelig litt av en rusk denne bamsen! Det ville sikkert ikke være noen fornøyelse å møte han i nærkamp!

Senere år har det ikke vært bjørn i Manddalen, så vidt jeg vet, men før - i gamle dager - så hendte det rett som det var at bjørnen kom inn i krøtterflokken, men han slo aldri. Sikkert fantes det slag-bjørn da også, men folk kunne visst verne dyra sine med ord, den gang.

«Å, la bare bamsen være der og leke med ku-flokken, han tar nok ikke mine skitt-kalva.» husker jeg ho bestemor fortalte at gamle folk brukte å si.

Om det var ordets makt som virket her, det vet jeg ikke, men en ting er sikkert: Det er mer mellom himmel og jord enn vi kan fatte, og vi må bare innrømme det når vi sjøl opplever både det ene og det andre utrolige.

Dei

Han

en st

Han

så n

Dei

tet c

eske

hadde

begy

en. I

hus

nen

eske

brul

tok

fors

ikke

sa l

den». «Ja, det var

Ol-Monsa.

Da de hadde studert motoren

den forbaska engelsmannen!» Og så la hun på dør ut i det fri. Ol-Monsa tok så puta

Håkon Salo

(Forts. fra side 53)

ikke vi hadde det. Vi så alle at hesten vår var virkelig bange. Så sier far til meg at jeg skal sale på hesten straks, men det er ikke noe å være redd for likevel, legger han til som for å trøste oss.

Denne spenningen for oss varte i omlag tre kvarter før vi kunne slappe noe av. Da hørte vi at bamsen var gått forbi oss og ruslet videre oppover Svartskogen. Far mente at nå var det ganske sikkert at han tok ikke ville snu mer, men vi skulle likevel være forberedt på at han kunne ombestemme seg, iallefall så lenge natt-kumringen varte.

Like i nærheten av oss var en svær høystakke, og dit gikk vi nå alle tre, ja, hesten også. Vi flatet ut på toppen på høy-stakken så vi skulle oppholde oss der.

Det var ikke vår høystakke, men vi måtte jo ha oss litt hvile, og i nød er det lov å ta andres eiendom i bruk.

Selv om vi bokstavelig var på høyt strå, og forsåvidt trygge, så turde vi ikke legge oss før utpå morgenvisten da det igjen begynte å lysne. Da hørte vi det siste brølet av bamsen langt, langt oppe i Skaidi, den dalen som går rett opp mot vidda. Og hesten ja,

Dei skulle alltid, det svor dem begge pa.